

Respektens radikalitet

»Vi lever i en respektlös tid«

Respekt. Det är ett ganska litet ord men det dyker upp rätt ofta. I alla möjliga sammanhang. Vi återfinner det i debattartiklar, i värdegrunder, i dagligt tal, i visioner, i presentationer och ytterst i Svea rikes lag. På ett intellektuellt plan inser vi att det är det som krävs om vi ska kunna leva tillsammans, i alla fall om vi vill att livet inte bara ska vara drägligt utan också gott. Respekt i teorin är enkelt. I praktiken något helt annat.

Jag rör mig i en miljö till vardags som präglas av mångfald i vissa avseenden. Det är förvisso ett sammanhang präglat av en strikt eurocentrism och av övre medelklass med vit-het som en självklarhet. Men det är också präglat av olika vetenskapskulturer, olika kunskapssyner och olika förståelse av vad utbildning är. I praktiken. Och det är sjukt svårt, för att använda ett uttryck från mina barn.

Problemet är att mångfald är en resurs i teorin, men sällan i praktiken. Mångfald i teorin handlar om att individualitet, ”jaget”, många gånger formas just genom skillnad. Vi är på många sätt lika, du och jag, men inte fullt ut. Det är vad som gör oss unika. Och därför kan jag göra skillnad. Och vi vill göra skillnad. Vi längtar efter att vårt unika bidrag ska spela roll. Och det gör det. Alla dessa unika bidrag in i ett sammanhang gör det dynamiskt och levande.

Mångfald i teorin är därför en förutsättning för vårt eget bidrag, för vårt eget unika värde. Och därmed också relativt självklart för de flesta av oss. I praktiken är det mycket svårare. I praktiken innebär olikhet att jag avviker, att du avviker och det kan i sin tur innebära att vi landar i helt olika uppfattningar om verkligheten. Det är svårt. Det gör något med oss, vi blir osäkra, obekväma och måste någonstans hantera den frustration som uppstår. Och vi kommer liksom inte undan. Vi måste så att säga leva på och göra det vi är satta att göra. Hos mig handlar det till vardags om att fortbildningskurser måste ges, konsultationer genomföras och utvecklingsprojekt levereras. Trots ibland avgrundsdjupa skillnader. Det är därför respekten blir så avgörande.

Vad betyder respekt? Läser vi i Wikipedia (och det gör vi ju allt som oftast) får vi veta att respekt betecknar aktning eller vördnad för en person. Mer konkret – att värdesätta en persons egenskaper. Nationalencyklopedin säger något liknande: visad eller upplevd hög värdering av en person, vördnad. Exempel på respektlöshet, enligt NE, är ökad främlingsfientlighet och förnekande av klimatproblemen.

Vi lever i en respektlös tid. Inte undra på att det är svårt i praktiken trots alla ord och vackra avsiktsförklaringar. Det kräver radikala lösningar. Vi behöver radikal demokrati. Radikal demokrati handlar om att erkänna varandras olikhet och koppla samman olika kamper med varandra, såsom

kampen för jämställdhet, kampen mot rasism och kampen för hållbar utveckling. Genom att skapa en allians mellan olika intressen grundar vi kravet på förändring i respekten för andra marginaliserade gruppers rätt till jämlikhet, och inte på en individualistisk problematik. Tillsammans, över gränserna, illustrerar praktiken det teorin beskriver. Respekt. Vördnad.

Det är precis här jag tänker mig att Greta Thunberg befinner sig – i kravet på talets praktiska konsekvenser. Det är just här som demonstrationstågens tusentals människor över hela världen befinner sig – i de många kropparnas gemensamma kamp för en hållbar, demokratisk och värdig värld. I längtan efter radikal demokrati.

Vägen dit går genom radikal kärlek. Radikal kärlek är att stå kvar i det outhärdliga, i det orimliga, se sanningen i vitögat och ändå inte ge upp. Radikal kärlek är inte något privat känslomässigt, utan en kraft, en bön och ett seende. Radikal kärlek är att sätta sig själv i relation till den andre. Inte acceptera vad som än finns där, men stå kvar. Värdera varandra högt, trots, på grund av, skillnader. Den radikala kärleken manifesterar sig precis exakt där. I respekten för varandra. I kampen för en rättvisare, värdigare och möjligare värld. Precis där tar Guds närvaro tar gestalt, i spretiga bokstäver på banderoller, i ömmande fötter, i blicken mellan två okända och i doften från varma levande kroppar. I demonstrationstågens eufori, men också långt bortom dess hoppingivande gemenskap. Guds radikala kärlek kopplar samman olika kamper och låter skillnaden finnas.

Detta är att vara kyrka i praktiken. Att bana väg för den radikala kärleken som möjliggör den radikala demokratin. Guds andes vind, vår längtan och världens hopp.

*Så kom du då till sist, du var en främling,
en mytgestalt som jag hört talas om.
Du rör vid kroppar, hatar orättvisor,
du bjuder älskande på moget vin.
Du kommer som en flykting över bergen,
du följer oss dit ingen annan går.*

[Fritt ur psalm 717 i *Den svenska psalmboken*, text Ylva Eggehorn
musik Benny Andersson]

ULRIKA SVALFORS